

Conf. univ. dr. **Șerban-Alexandru Stănescu**

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Avocat în Baroul București

Arbitru la Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă CCIR

Proceduri de arbitraj

Arbitraj intern. Arbitraj internațional

Editura
Stamangiu
2021

TITLUL AL II-LEA

ARBITRAJUL INTERN

Capitolul I. Aspecte generale privind arbitrajul intern

1. Considerații introductive

Din interpretarea *a contrario* a art. 1111 CPC, rezultă că arbitrajul este intern atunci când soluționează un litigiu născut între părți care aveau, la data încheierii convenției arbitrale, domiciliul, reședința obișnuită sau, după caz, sediul social în România. Alte elemente de extraneitate ce ar putea exista la nivelul raportului juridic litigios (e.g. locul încheierii contractului sau locul executării acestuia) nu sunt relevante din perspectiva calificării arbitrajului ca fiind intern sau internațional^[1].

Din punctul de vedere al caracterului său temporar sau permanent, arbitrajul intern poate fi ad-hoc sau instituționalizat, clasificarea fiind relevantă din perspectiva regulilor aplicabile în lipsa ori în completarea celor stabilite prin convenția arbitrală și,

---

[1] Astfel, potrivit art. 1111 alin. (2) CPC: „(2) Dispozițiile prezentului capitol se aplică oricărui arbitraj internațional dacă sediul instanței arbitrale se află în România și *cel puțin una dintre părți* nu avea la data încheierii convenției arbitrale domiciliul sau reședința obișnuită, respectiv sediul în România, dacă părțile nu au exclus prin convenția arbitrală sau ulterior încheierii acesteia, dar numai prin înscris, aplicarea acestora” (s.n.).

Îndeplinirea acestor condiții atrage incidența Capitolului I „Procesul arbitral internațional” al Titlului IV „Arbitrajul internațional și efectele hotărârilor arbitrale străine” din Cartea a VII-a „Procesul civil internațional”. În caz contrar, vor deveni incidente dispozițiile din Cartea a IV-a „Despre arbitraj” a Codului de procedură civilă.

În oarecare măsură, din perspectiva libertății părților de a reglementa organizarea și funcționarea arbitrajului.

2. Sediul materiei

În ceea ce privește *arbitrajul ad-hoc intern*, acesta este guvernat, ca principiu, de regulile stabilite de către părți. În subsidiar sau în rare situații, cenzurând voința acestora, devin aplicabile prevederile *Cărții a IV-a „Despre arbitraj”* a Codului de procedură civilă, cu excepția Titlului VII, care este consacrat arbitrajului instituționalizat.

Arbitrajul instituționalizat intern este cârmuit de regulile edictate de către instituția organizatoare, câteva dispoziții de principiu fiind, totuși, cuprinse în Titlul VII al *Cărții a IV-a*. În acest caz, autonomia contractuală a părților (exprimată în convenția de arbitraj) este mai restrânsă decât în situația arbitrajului ad-hoc. Astfel, potrivit art. 619 alin. (2) CPC, „prin desemnarea unui anumit arbitraj instituționalizat ca fiind competent în soluționarea unui anumit litigiu sau tip de litigii, părțile optează automat pentru aplicarea regulilor sale de procedură. Orice derogare de la această prevedere este nulă, afară numai dacă, ținând seama de condițiile speței și de conținutul regulilor de procedură indicate de părți ca fiind aplicabile, conducerea arbitrajului instituționalizat competent decide că pot fi aplicate și regulile alese de părți, stabilind dacă aplicarea acestora din urmă este efectivă sau prin analogie”. Principalele reguli aplicabile în arbitrajul intern sunt *Regulile de procedură ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României* (aprobate prin Decizia nr. 27/2017 a Colegiului Curții de Arbitraj Comercial Internațional)^[1]. Importanța acestora este dată de aplicarea lor națională atât arbitrajelor organizate de Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, cât și

---

^[1] Publicată în M. Of. nr. 1025 din 27 decembrie 2017. Regulile de arbitraj au intrat în vigoare la data de 1 ianuarie 2018.

celor organizate de curțile de arbitraj de pe lângă camerele de comerț și industrie județene^[1].

3. Corelația dintre cele două seturi de reguli aplicabile arbitrajului intern

Pentru stabilirea unei corelații între cele două seturi de reguli aplicabile arbitrajului intern, este utilă identificarea prealabilă a **domeniului de incidență al normei speciale**, respectiv al Regulilor de procedură ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României.

Potrivit art. 1 R.P.A., aceste reguli sunt aplicabile pentru soluționarea litigiilor supuse arbitrajului instituționalizat organizat de către Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României. Incidența lor este atrasă printr-o mențiune cuprinsă în convenția de arbitraj, care face trimitere la acestea fie în mod direct (prin indicarea explicită a Regulilor de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României), fie în mod indirect (prin indicarea instituției organizatoare, respectiv a Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României)^[2].

---

^[1] Astfel, conform art. 29 alin. (7) din Legea nr. 335/2007 a camerelor de comerț din România (publicată în M. Of. nr. 836 din 6 decembrie 2007): „Activitatea curților de arbitraj de pe lângă camerele județene se desfășoară conform prevederilor Codului de procedură civilă, ale Regulamentului de organizare și funcționare și ale Regulilor de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera Națională”.

^[2] Art. 7 alin. (1) R.P.A.

Unele observații sunt pertinente:

În primul rând, în mod evident, aceste reguli **nu vor fi aplicabile arbitrajului ad-hoc**, guvernate exclusiv de prevederile Cărții a IV-a a Codului de procedură civilă.

În al doilea rând, **posibilitatea părților de a deroga** de la aceste reguli este foarte **restrânsă**. Astfel, *regula* consacrată de art. 619 alin. (2) teza a doua CPC este aceea a **nulității clauzei** prin care părțile derogă de la regulile de procedură ale arbitrajului instituționalizat ales; nulitatea vizează clauza menționată, iar nu convenția arbitrală în ansamblul său.

Prin *excepție*, dispoziția legală citată permite conducerii arbitrajului instituționalizat competent să aplice regulile alese de către părți (acoperind așadar nulitatea respectivei clauze). Potrivit art. 7 R.P.A., pentru a deveni incidentă această excepție, este necesară întrunirea cumulativă a următoarelor condiții:

- a) regulile de procedură alese de către părți să permită aplicarea lor de către o altă instituție de arbitraj;
- b) regulile de procedură alese de părți să fie apreciate de tribunalul arbitral ca fiind compatibile în funcție de **conținutul** lor și de condițiile litigiului.

Prin *excepție de la excepție*, competența Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă C.C.I.R. și constituirea tribunalului arbitral rămân supuse regulilor de procedură ale acesteia [art. 7 alin. (3) teza finală R.P.A.].

În al treilea rând, potrivit art. 52 R.P.A., aceste reguli se completează cu dispozițiile Codului de procedură civilă. Trimiterea este utilă întrucât Regulile de procedură arbitrală ale Curții de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă C.C.I.R. conțin o reglementare parțială a procedurii arbitrale (e.g., aceste reguli nu cuprind dispoziții referitoare la desființarea hotărârilor arbitrale). În consecință, prevederile Cărții a IV-a din Codul de procedură civilă devin incidente, ca drept comun, și în cazul arbitrajului instituționalizat.

4. Considerații metodologice

Analiza comparativă a conținutului celor două seturi de reguli aplicabile arbitrajului intern permite identificarea unor principii și reguli comune, dar și a unor instituții juridice și reguli noi stabilite pentru arbitrajul instituționalizat, precum și a unor aspecte nereglementate de acesta din urmă și care, în consecință, vor intra sub incidența dreptului comun.

Constatările menționate determină o utilitate redusă a studierii regulilor aplicabile arbitrajului intern urmând clasificarea sa (în funcție de caracterul temporar sau permanent) în arbitraj ad-hoc și arbitraj instituționalizat, întrucât o asemenea abordare ar determina ca acesta din urmă să fie analizat de o manieră fragmentară, incompletă (evidențiind numai diferențele). Din contră, în raport cu interesul teoretic și practic al cercetării de a oferi o imagine de ansamblu asupra procedurii arbitrale, vor fi avute în vedere etapele firești ale desfășurării acesteia, evidențiind, acolo unde este cazul, regulile speciale aplicabile arbitrajului instituționalizat. În consecință, vor fi analizate în mod succesiv, în cadrul unor capitole separate, aspecte referitoare la **convenția arbitrală, organizarea arbitrajului, procedura arbitrală și hotărârea arbitrală.**

Capitolul al II-lea. Convenția arbitrală

1. Considerații introductive

Potrivit art. 542 alin. (1) CPC, „Persoanele care au capacitate deplină de exercițiu pot conveni să soluționeze pe calea arbitrajului litigiile dintre ele, în afară de acelea care privesc starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbaterea succesorală,

relațiile de familie, precum și drepturile asupra cărora părțile nu pot să dispună”.

Din dispoziția legală citată par a rezulta trei condiții pe care ar trebui să le îndeplinească un litigiu pentru a putea fi soluționat pe calea arbitrajului^[1]:

- părțile să aibă capacitate deplină de exercițiu;
- părțile să fi încheiat o convenție de arbitraj;
- convenția să vizeze soluționarea pe calea arbitrajului litigiile dintre ele, în afară de acelea care privesc starea civilă, capacitatea persoanelor, dezbateră succesoră, relațiile de familie, precum și drepturile asupra cărora părțile nu pot să dispună.

Apreciez că, în realitate, prima condiție și cea de-a treia dintre cele enumerate vizează aspecte ale condițiilor de valabilitate ale convenției arbitrale (capacitatea, respectiv obiectul acesteia), astfel încât vor fi analizate în contextul cercetării condițiilor de valabilitate ale convenției de arbitraj.

2. Definiția convenției de arbitraj. Caracterile juridice

Codul de procedură civilă (indiferent dacă îl avem în vedere pe cel actual sau pe cel anterior) nu definește convenția de arbitraj, ci doar formele acesteia (art. 550-551 CPC). Pornind de la acestea, convenția arbitrală poate fi **definită** ca reprezentând contractul (acordul de voință) prin care părțile convin ca un litigiu viitor sau prezent dintre ele să fie soluționat prin arbitraj^[2].

---

[1] A se vedea, în acest sens, T. PRESCURE, R. CRIȘAN, *Arbitrajul comercial: modalitate alternativă de soluționare a litigiilor patrimoniale*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 53 și urm.; M. IONAȘ-SĂLĂGEAN, *Arbitrajul comercial*, Ed. All Beck, București, 2001, p. 36 și urm.

[2] Pentru definiții oferite în literatura de specialitate convenției arbitrale, a se vedea T. PRESCURE, R. CRIȘAN, *op. cit.*, p. 60 și urm.; M. IONAȘ-SĂLĂGEAN, *op. cit.*, p. 44; I. DELEANU, S. DELEANU, *Arbitrajul intern și internațional*, Ed. Rosetti, București, 2005, p. 38.